

Új terület- és vidékfejlesztési eszközök (Bukás az indulás előtt – újabb elszalasztott hét esztendő?)

*Üstökösként tűnt fel az égen,
világot gyűjtve a töprengő elmében.
Gyönyörű csóvája napként nem maradt,
helyén a sötét, s a gonosz versenyt marakodott.*

Bevezetés

A 2014-2020-as időszak nem csupán egy új programozási periódust jelent hazánk számára, de egyúttal egy olyan választási lehetőséget is kínál, amely egy hatékonyabb és „olcsóbb” fejlesztési módszer alkalmazását biztosítja, de ugyanakkor megadja a lehetőséget a berögződött, kevésbé sikeres, vagy épp teljesen sikertelen, a területi különbségek növekedéséhez hozzájáruló fejlesztési módszerek megtartására, konzerválására. Az ma már nem csak a szakma, de a laikusok számára is evidencia, hogy önmagában a pénz, a fejlesztési források rendelkezésre állása egyáltalán nem biztosíték a sikeres fejlesztésekre, a problémák eredményes megoldására. A siker titka leginkább az alkalmazott módszerben keresendő. Az is nyilvánvaló, hogy egységes, minden célra és élethelyzetre egyformán alkalmazható fejlesztési módszer nem létezik. Az Európai Unió „mainstream” fejlesztéspolitikája a 2014-2020-as időszakban – szemben a korábbi időszakokkal – egyszerre több fejlesztési módszer alkalmazását is lehetővé teszi, illetőleg ösztönzi. Kérdés az, hogy a magyar fejlesztéspolitikában érintett szakemberek és döntéshozók képesek-e megérteni az egyébként kétségkívül számos vonatkozásban új és ismeretlen fejlesztési módszerek lényegét, képesek-e mérlegelni, hogy az alkalmazás, pontosabban helyes területen történő alkalmazás, vagy annak hiánya milyen előnyöket jelenthet, vagy milyen hátrányt és károkat képes okozni hazánk számára.

Új paradigma az Európai Unió fejlesztéspolitikájában

Az Európai Unió fejlesztéspolitikájában alapvető, illetőleg jelentős változás tapasztalható a megelőző programozási időszakok filozófiájához képest. Az előző időszakokban alapvetően az a megközelítés érvényesült, hogy a közösségi döntéshozás határozta meg azokat a célokat, amelyekről úgy vélte, hogy hozzájárulhatnak a kohézió erősödéséhez, Európa versenyképességének növekedéséhez. A célokat kezdetben viszonylag konkrétan, az egyes problémákra adandó válaszként fogalmazták meg (pl.: ipari szerkezetátalakítási térségek támogatása), majd a célrendszer egyre inkább általánossá vált, egyre nagyobb teret biztosítva a tagállamoknak annak érdekében, hogy a speciális nemzetiállami igényeknek megfelelő adekvát válaszok születhessenek meg. Szükséges rámutatni, hogy ez a megközelítés általában megállt a tagállamok szintjén, vagyis a célok meghatározásának lehetősége jellemzően nem került tagállami szint alatti területi szintek kompetenciakörébe, kivéve az egyes regionális operatív programok esetét. (A támogatási, fejlesztési rendszer alapját képező operatív programokat nemzeti szinten alakították ki, és többnyire központi irányítás mellett hajtották

vége.) Ez a fejlesztési módszer, illetve filozófia viszont nem hozta azt az elvárt eredményt, amelynek következtében csökkenhettek volna a területi szintek közötti különbségek (sőt a különbségek sok esetben növekedtek).

A 2009. évi Barca jelentés egy olyan fejlesztéspolitikai paradigmaváltozást alapozott meg, amely filozófiájában, illetve az alkalmazott és alkalmazható fejlesztési módszer tekintetében képviselt új megközelítést. Ez az ún.: place-based szemlélet ugyanis abból indult ki, hogy a fejlesztések, a forrásfelhasználás hatékonysága sokkal jobban biztosítható abban az esetben, ha a fejlesztési célokat nem kizárólag központilag, hanem alapvetően helyi szinten, a helyi igények és lehetőségek szerint, a helyi kapacitásokra, érdekekre alapozva határozzák meg. ***Mindez nem azt jelenti, hogy nemzetállami, vagy közösségi célmeghatározásra nincs szükség, hanem azt, hogy lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a területileg értelmezhető célokat a helyi szereplőknek valósíthassák meg, illetve a központi célok mellett teret kell engedni a helyileg történő célmeghatározásnak és célmegvalósításnak.*** A kérdés – nemzetállami szinten – a központilag, illetve helyi szinten meghatározott célok – illetve azok támogatásának – *aránya*. Ha az arány a központi szint felé billen el, akkor – az eddigi fejlesztéspolitikai tapasztalatok alapján – nem valószínűsíthető a kohézió erősödése (sőt ezzel ellentétes hatás valósulhat meg). Amennyiben a helyi szint szerepe erősödik, akkor – az adekvát módszer alkalmazása esetén – komoly esély mutatkozik a források hatékonyabb felhasználásra és ezzel együtt a területi különbségek csökkentésére.

A vázolt megközelítés elemei nagyon sok helyütt nyomon követhetők a 2014-2020-as időszakra vonatkozó szabályozási tervezetekben, illetve a Bizottság által kibocsátott munkadokumentumokban:

- az általános célok helyett konkrét célokat határoztak meg (nem bármire adnak pénzt, pontosabban, nem támogatható az a tagállami gyakorlat, amely az általános kereteken, célokon belül olyan beruházásokat valósít meg, amelyek semmilyen módon, vagy csak nagyon áttételesen járulnak hozzá a versenyképesség növekedéséhez, vagy a területi különbségek mérsékléséhez);
- a közösségi fejlesztéspolitika egyik alapvető elemévé vált az a módszer, amely a helyi, területi szintre építkezve kíván hozzájárulni a közösségi célok megvalósulásához (CLLD – közösség által irányított, vagy más szóval közösségvezérelt helyi fejlesztés – melynek sikere csak a megfelelő – alapvetően személyi – feltételek esetén lehet biztosított);
- a területfejlesztés eszköze – az integrált területi beruházás (ITI) – szintén a helyi szintre, helyi szereplőkre építkezik, azonban az alkalmazandó szervezeti elemek – szemben a CLLD-vel – a közösségi szabályozásban egyáltalán nincsenek kidolgozva, ez a tagállamokra hárul.

Az európai változások tehát egy hosszú folyamat eredményeként jöttek létre, tanulva a múlt hibáiból és építkezve a korábban inkább csak kísérletinek számító fejlesztési módszerekre. A változási igényeket legfeljebb csak gyorsította a válság, amely a források beszűkülése mellett

a felhasználás hatékonyságának követelményére is ráirányította a figyelmet (ez pedig *az eddig alkalmazott fejlesztési módszerek csekély eredményessége mellett újak kialakítását, alkalmazását követelte meg.*).

Magyar fejlesztéspolitikai válaszok

Fontos kérdés, hogy a közösségi fejlesztéspolitikát jellemző változások megjelennek-e és milyen módon jelennek meg abban a dokumentumban – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK) – amely alapját kell, hogy képezze hazánk 2014-2020 közösségi forrásokhoz kapcsolódó fejlesztéspolitikájának. Mindez nem csupán azért fontos, mert hazánk is kapcsolódik ehhez a rendszerhez és így a változások elől semmiképp nem célszerű részben, vagy egészben kitérni, hanem azért is, mert egész egyszerűen a változások (pl.: javasolt fejlesztési módszerek) hazánk számára is hatékonyabb célmegvalósítást tennének lehetővé.

Az OFTK jelenlegi verziója a fenti szempontok, pontosabban fejlesztéspolitikai filozófiája alapján minimum ellentmondásosnak tekinthető:

- az OFTK általában fontosnak tekinti a területi szempontok érvényesülését („Területi szemlélet a tervezésben”),
- ugyanakkor a gazdaságfejlesztést alapvetően ágazati fejlesztéseken keresztül – azon belül is néhány ágazatra, vagy ágazati összetevőre koncentrálnak – látja megvalósíthatónak,
- az Unió által javasolt fejlesztéspolitikai módszerek alkalmazása sem konkrétan, sem pedig szemléletében nem jelenik meg a dokumentumban.

Az OFTK egyik alapvető küldetése a 2014-2020-as programozási időszak hazai fejlesztési rendszerének megalapozása. Ez kizárólag úgy teljesülhet, ha a közösségi célok, valamint a hazai fejlesztési célok között szoros logikai, ok-okozati kapcsolat áll fenn, vagyis a közösségi célokból egyértelműen levezethetők a magyar programozási dokumentumokban megfogalmazott célok. E követelmény teljesülése csak részben, vagy egyáltalán nem érhető tetten a dokumentumban.

A dokumentum gazdaságfejlesztési része *alapvetően ágazati szemléletet tükröz*. Azon belül is leginkább az ún.: húzóágazatokra¹ koncentrálnak (autóipar, vegyipar, stb.). Ismeretes, hogy az

---

¹ Húzóágazat jellemzői

- a termelés és az értékesítés kockázata minimális (vis maior esetét kivéve a termékek, vagy szolgáltatások biztonságosan előállíthatóak és értékesíthetőek is a piacon);
- az adott termék, vagy szolgáltatás jelentős hozzáadott értéket igényel és termel (jelentős az ágazatok K+F+I igénye – alapjaiban is működési feltétel ennek léte – az értékesített termékek, szolgáltatások forrásoldalon jelentős szerepet töltenek be az adott nemzetgazdaság bevételi struktúrájában, így a makrogazdasági folyamatok alakulásának, alakításának fontos elemei);
- az ágazat nem széles tömegeknek nyújt munkalehetőséget és jellemzi a felsőfokú képzettséggel rendelkezők magas aránya (a húzóágazatok ugyan jelentősen hozzájárulhatnak a költségvetés bevételeihez, de széles körben a foglalkoztatási kérdések megoldására kevésbé alkalmasak);

ágazati szemléletű fejlesztéspolitika szinte teljesen érzéketlen a területi különbségekre, a területi kohézió erősítésére önmagában pedig teljes egészében alkalmatlan. Az ágazatpolitikai fejlesztéseken belül a húzóágazatok ugyan jelentősen hozzájárulhatnak a költségvetés bevételeihez és erősíthetik az adott ágazat versenyképességét, azonban foglalkoztatásban betöltött szerepük mérsékelt, vagy gyenge és alapvetően kisebb területi egységre képesek jótékony hatást kifejteni. Tehát azt gondolni, hogy az ágazati fejlesztések, vagy a húzóágazatokra való koncentráció az ország egésze számára megoldást jelenthetnek, merő naivitás. (Ez a filozófia inkább a szocialista időszak tervezési rendszerére volt jellemző – szén és acél országa – ami már abban az időszakban is bebizonyította működésképtelenségét.)

Ismertes az is, hogy azt a koncentrációt, amelyet különösen a húzóágazatok teremtettek az Unión belül, maga a közösségi fejlesztéspolitika is oldani kívánt, mivel – többek között – az egyes területek közötti különbségek növekedését eredményezte (harmadik kohéziós jelentés²). Mindez természetesen nem azt jelenti, hogy az ágazati fejlesztésekre, vagy a húzóágazatokra ne lenne szükség, hanem azt, hogy ezek *mellett* a területfejlesztési beavatkozások is kellő hangsúlyt kapjanak. A legfontosabb kérdés természetesen ebben az esetben is az arány. Ha az ágazati fejlesztések túlsúlya lesz a jellemző – mint ahogy az OFTK jelenlegi állapotában ez kifejezetten tetten érhető – akkor az, magában rejti a nem kellően hatékony forrásfelhasználást, valamint a fejlettebb területek növekvő és a fejletlenebb területek csökkenő támogatását, ezzel együtt a területi különbségek növekedését. (A 2007-2013-as időszakban az erős ágazati lobbik mellett a területi programok maradékelven juthattak forrásokhoz és határozhattak meg fejlesztési célokat. A következő programozási időszakban ugyanezt a hibát nem szabadna elkövetni.) ***Nagyon fontos tehát az ágazati típusú fejlesztések, valamint a terület- és vidékfejlesztési célok és források helyes arányának megállapítása.*** (Zárójelben feltehető az a kérdés, hogy miként támogathatók közösségi – vagy akár hazai – forrásokból a dokumentumban megjelölt ágazatok, illetve ágazati szereplők. A szereplők ugyanis jellemzően nem a KKV szektor szereplői, hanem inkább nagy, vagy multinacionális vállalatok. Az ilyen típusú vállalatok állami, uniós támogatása pedig alapvetően tilos, ha csak nem – szigorú feltételek teljesülése esetén – ez alól a Bizottság felmentést nem ad (pl.: regional aid keretén belül). Széles körben tehát ezen ágazati fejlesztések támogatása legalábbis megkérdőjelezhető.)

-
- a húzóágazatok a térben részben pontszerűen és koncentráltan jelennek meg, részben működésük minimális térbeli igénye a regionális szint, átlagos térbeli igénye a nemzetállam, jellemző működési területük az országokon, vagy kontinenseken átívelő globális területi egység.

² Az EU területi egyensúlyának több olyan aspektusa van, amely veszélyezteti az Unió gazdaságának jövőbeli harmonikus fejlődését. Ezeket a harmadik kohéziós jelentés az alábbiakban foglalja össze:

- „EU szinten – amint azt a második kohéziós jelentés megállapította – a gazdasági tevékenységek és a népesség erőteljesen a központi területen avagy az ún. ötszögben koncentrálnak (amely az angliai Észak-Yorkshire, a franciaországi Franche-Comté, az észak-németországi Hamburg és az észak-olasz Milánó között terül el). Ez a terület a Tizenötök területének 18%-t teszi ki, itt él a népesség 41%-a, itt termelik a GDP 48%-át és ide összpontosul a kutatási és fejlesztési ráfordítások (K+F) 75%-a. A bővítéssel csak fokozódni fog a koncentráció, mert az EU területe és népessége növekedni fog, de a GDP ehhez képest csak viszonylag kevésbé emelkedik;”

Az eredményeket is felmutatni képes terület- és vidékfejlesztés eszközeinek főbb jellemzői, megkülönböztető sajátosságai

A közösségi szabályozás a 2014-2020-as időszakra a terület- és vidékfejlesztés eszközeiként a CLLD-ét és az ITI-t határozta meg. Mindkettő lehetővé teszi a multifund, vagyis többalapú finanszírozást, mindkettő helyi szintű – és integrált – tervezést és végrehajtást igényel, bármelyikük alkalmazása 10%-os társfinanszírozással jár az Unió részéről. **Magyarország** – amely a közösségi forrásokon kívüli hazai fejlesztési források biztosításában nem bővelkedik – **elemi érdeke lenne a lehető legtöbb fejlesztési cél fenti két eszközön keresztül történő megvalósítása.** Ezentúl azt is szükséges rögzíteni, hogy a helyi fejlesztések képesek egyedül széles körben – országos lefedettség mellett – a helyi erőforrásokra, lehetőségekre és igényekre alapozott célok megvalósítására, amelyek egyidejűleg a helyi foglalkoztatási helyzet pozitív és tartós elmozdulását eredményezhetik.

Az OFTK-ban sem konkrétan nem jelenik meg a CLLD, ITI, mint alapvető terület- és vidékfejlesztési eszköz – és ami talán ennél sokkal nagyobb baj – **szemléletében sem érzékelhető a helyi szint szerepe, az alulról felfelé történő építkezés elvének támogatása.**

Az alábbiakban az ágazati és terület- vidékfejlesztési megközelítés fontosabb jellemzőinek bemutatására kerül sor, amely talán egyértelművé teszi, hogy bármely fejlesztési módszer kizárólagossá, vagy csaknem kizárólagossá tétele komolyan alááshatja egy ország jövőjét, kiegyensúlyozott fejlődését már rövidtávon is. (1. sz. ábra)

1. sz. ábra Az ágazati és a területi fejlesztési megközelítés fontosabb jellemzői

Jellemzők	Ágazatfejlesztés	Terület-vidékfejlesztés
Tematikus kiterjedtsége	A gazdaság fontosabb ágazatai – a mainstream – különösen a húzóágazatok.	Az adott területi egység számára problémát és/vagy lehetőséget jelentő ágazat, vagy gazdasági tevékenység. Létező piaci rések hatékony kitöltésének eszköze.
Az alkalmazhatóság területi (földrajzi) kérdése	Pontszerűen létesül és működik, ott ahol a telepítési tényezők optimálisan rendelkezésre állnak.	Az ország egész területén, differenciáltan alkalmazható.
Erőforrásigény	Erőforrásigényét egyszerre és különböző arányban elégíti ki hazai és nemzetközi forrásokból (mind a munkaerő, mind az alapanyagok tekintetében). Szakképzett, illetve magasan képzett munkaerőt igényel.	Az alapanyag és az emberi erőforrás tekintetében alapvetően a helyi, térségi erőforrásokra támaszkodik.
Foglalkoztatáspolitikára gyakorolt hatás	A térség (maximum régió) foglalkoztatási helyzetét előnyösen befolyásolhatja,	A helyi munkanélküliség kezelésére alkalmas országos szinten.

	egyres szakmák esetén országos, nemzetközi a hatása.	
GDP-hez való hozzájárulás	Jelentős (sikeres fejlesztés esetén)	Mérsékelt, vagy gyenge, ugyanakkor jelentősen csökkentheti az állami szociális kiadási terheket.
Fejlesztési módszer	Központi döntésen alapuló, tagállam által meghatározott egyedi, vagy normatív eljárás szerint működő támogatás	Unió szinten részletesen kidolgozott CLLD, részleteiben a tagállam által kialakítandó ITI. Központilag elfogadott programok és helyi döntések alapján.
Finanszírozás	Egyetlen Unió alapból történhet, csak az adott alap által támogatott célra (monofound).	Egyszerre több alap támogathat egyszerre több célt (multifound); +10% európai unió forrás a CLLD, vagy ITI alkalmazása esetén.
Támogatói	Lobbik, programokat, projekteket vezénylő központi, területi bürokrácia, lobbikat, egyedi projekteket támogató politikusok.	Az országos érdekeket is szem előtt tartó politikusok. Megfelelő szaktudással rendelkező, a központi közigazgatásban tevékenykedő tisztviselők. Részlegesen a megyék.

A 2014-2020-as programozási időszak – megváltozott – terület- és vidékfejlesztési filozófiájához olyan típusú szervezetekre van szükség, amelyek képesek az új követelményekhez leginkább igazodó tevékenység kifejtésére. Ezen tevékenységek megkülönböztető sajátosságainak érzékeltetése érdekében az alábbi összehasonlítás bemutatása tűnik indokoltnak:

A hatósági tevékenység (feladatellátás) jellemzői:

- az eljárás általában *kérelemre* indul;
- *alá-fölé rendeltségi* viszony, közigazgatási eljárás;
- az ügyintéző a *hivatalban* fogadja az ügyfelet, végzi tevékenységét;
- a fejlesztési célokat és feltételeket *jogszabály* határozza meg;

Magyarországon a 2007-2013. közötti programozási időszakban a vidékfejlesztési forrásokat hatósági eljárás keretében osztották szét, a célokat hatóságként hatósági eljárás szerint kísérelték megvalósítani. (Szükséges hangsúlyozni, hogy a fejlesztéspolitika nem igényel hatósági beavatkozást (nem gyámügy, nem szabálysértés, nem építésügy, stb.), sőt a hatósági beavatkozás teljesen alkalmatlan a fejlesztéspolitikai célok hatékony megvalósítására.)

Magyarországon a Strukturális Alapokhoz kapcsolódó forrásokat (Új Széchenyi Terven belül) központi szinten a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség, területi szinten a regionális fejlesztési ügynökségek kezelték.

Ügynökségi típusú fejlesztési tevékenység:

- Nem „hivatalból” jár el, megjelenik a projektgenerálás, de a tevékenység meghatározó eleme a pályázatkezelés.
- Többnyire megyei, vagy regionális léptékben szerveződik, a helyi szinttel való tényleges kapcsolata esetleges.
- A fejlesztési célokat a regionális operatív programok esetén területi szinten, program formájában határozták meg

Klasszikus LEADER típusú fejlesztési tevékenységre Magyarországon legfeljebb csak elvétve akad példa. (Ennek elsődleges oka az, hogy a LEADER helyi akciócsoportok munkaszervezetei nem LEADER fejlesztési tevékenységet, hanem csaknem teljes egészében kifizető ügynökségi tevékenységet látnak el.)

A CLLD programot megalapozó LEADER típusú fejlesztési tevékenység:

- A munkaszervezet dolgozója megkeresi a célcsoport tagjait (pl.: kecskesajt gyártók, vagy kézművesek, vagy népművelők);
- Elősegíti a projektötletek, fejlesztési célok megfogalmazását, kezdeményezi a szereplők közötti együttműködést.
- A közösen kialakított projektet a LEADER program támogatja. (Siker esetén új termék (innováció), együttműködés (hálózat kialakulása).
- Országos (nemzeti) fejlesztési prioritások léteznek, amelyeket a helyi sajátosságok, a helyi szereplők aktív részvétele mellett transzformálnak fejlesztési célokká, konkrét projektekké.
- A területi léptéket az azonos területi és érdeksajátosságok határozzák meg (nem közigazgatási, vagy KSH szempontok), de többnyire kistérségi-járási szinthez állhat közel.
- Sokkal több alkalmas munkaerőt igényel, mint az ügynökségi, vagy hatósági feladatellátás, ezért – ha működik – drágább.
- Egyetlen módja a hátrányos, vagy leghátrányosabb helyzetű térségek „megmozdításának”.

A CLLD-LEADER típusú fejlesztési tevékenységnek esszenciális eleme az aktív kezdeményező, személyes kapcsolatteremtő, hálózatépítő munka. Ezt a személyes közreműködést éppúgy ***nem pótolhatják a központilag meghirdetett és központilag – esetleg megyei, regionális szinten – levezényelt programok***, mint azt a helyileg rendelkezésre álló információt, melyek hiányában nem lehetséges olcsó, hosszabb távon is fenntartható, a helyi

közösség támogatását bíró és a helyi igényekhez ténylegesen igazodó döntéseket hozni, projekteket megvalósítani. A LEADER megközelítés szerinti fejlesztések megvalósításának szervezeti háttere már jelen pillanatban rendelkezésre áll hazánkban, a szükséges humán kapacitások kiépítése pedig biztosítható lenne. Egymás melletti, hasonló struktúrák kiépítése – mint ahogy a 2007-2013-as időszakot ez jellemezte és erre utaló jelek ismét feltűntek – pazarlást, érdekellentéteket eredményezhet, amelyet józan gondolkodású ország nem engedhet meg magának.

Záró gondolatok

2013. első felében úgy tűnik, hogy Magyarország nem fog élni, illetőleg nem a lehetőségeknek és igényeknek megfelelő mértékben fog élni azokkal a fejlesztési módszerekkel, amelyeket az Unió számunkra kínál. Ennek oka lehet a politikai rövidlátás és szakmai felkészületlenség (vagy épp félretájékoztatás), a stratégiai szemlélet és lényeglátás hiánya, a hivatal és egzisztenciaféltés, egyoldalú szakmai megközelítés, illetve tájékozatlanság, stb. A megjelölt okok nyilván vitathatók és talán nem is teljes körűek, azonban a következmények egyértelműek és országunk számára nagyon komoly negatív hatásokat jelentenek:

- a +10 % társfinanszírozás hiányában hazánk 10%-kal kevesebb saját magunk által előteremtett forrás felett rendelkezhet önállóan,
- a területi különbségek nem fognak csökkenni,
- a népesség jelentős részét érintő problémák kezelésére eredményesen alkalmazható módszereket csak részlegesen, vagy egyáltalán nem vezetik be.

Mindez azt jelentheti, hogy ismét kimarad hét év, ahol sem az idő, sem a lehetőség nem tér többé vissza.

Felhasznált irodalom és jogszabályok jegyzéke

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS RENDELETE (JAVASLAT)

a Közös Stratégiai Kerethez tartozó Európai Regionális Fejlesztési Alapra, Európai Szociális Alapra, Kohéziós Alapra, Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1083/2006/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52011PC0615:HU:NOT>

Az Európai Parlament és a Tanács rendelete (JAVASLAT)

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról

http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/legal-proposals/com627/627_hu.pdf

COMMUNITY-LED LOCAL DEVELOPMENTLOCAL OPMENT

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/community_en.pdf

Simplifying Cohesion Policy for 2014–2020

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/simplification_en.pdf

Péti Márton (szerk.): Kézikönyv a területi kohézióról 2009

<http://www.vati.hu/index.php?article=21336&langcode=hu&menu=19497>

WORKING PAPER ON Capturing impacts of Leader and of measures to improve Quality of Life in rural areas July 2010

http://enrd.ec.europa.eu/evaluation/library/evaluation-helpdesk-publications/en/evaluation-helpdesk-publications_home_en.cfm